

Аналітична довідка
щодо практики впровадження Національною школою суддів України
дистанційного навчання як форми періодичного навчання суддів

Національною школою суддів України активно впроваджується дистанційне навчання як форма періодичного навчання для суддів, адже використання Інтернет-технологій у навчальному процесі робить його достатньо гнучким та динамічним, створює можливість для кожного учасника працювати за рекомендованим навчальним графіком (так званою “навчальною траєкторією”). На відміну від традиційної моносуб’єктної форми організації навчання в аудиторії, під час дистанційного навчання створюється віртуальне навчальне багатосуб’єктне середовище, де кожен учасник має можливість брати активну участь у спільній побудові знань та досягненні навчальних цілей. Навчаючись у зручному для себе режимі, судді мають можливість опрацьовувати доступні для завантаження міні-лекції та презентації, виконувати тести та вирішувати ситуативні завдання, створені на підставі реальних історій.

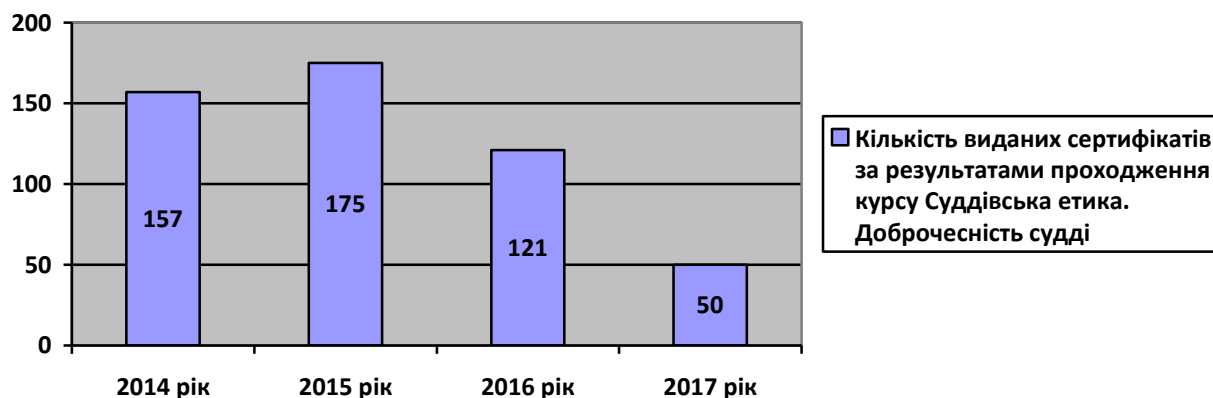
Вперше в Національній школі суддів України періодичне навчання суддів першої та апеляційної інстанцій з метою підвищення кваліфікації на дистанційному курсі **“Суддівська етика”** проходило з 15 вересня по 7 жовтня 2014 року. Завдячуючи команді розробників, яка складалась із фахівців НШСУ та експертів Проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) **“Справедливе правосуддя”**, курс виявився надзвичайно цікавим для суддів.

У листопаді 2016 року курс був оновлений відповідно до змін у законодавстві в частині правосуддя та отримав назву **“Суддівська етика. Добросесність судді”**. Станом на сьогоднішній день Національною школою суддів України проведено 10 курсів дистанційного навчання.

Викладачами курсу є досвідчені судді: Володимир Горбалінський та Віталій Кальник, судді Дніпропетровського окружного адміністративного суду; Олена Лапчевська, суддя Апеляційного суду міста Києва; Галина Станковська, суддя Апеляційного суду Чернівецької області; Ганна Шендрікова, суддя Буського районного суду Львівської області; Ольга Шаповалова, начальник відділу підготовки викладачів (тренерів)-радник НШСУ, суддя Верховного Суду України у відставці.

Максимальна кількість балів, які можна отримати за успішне проходження усіх модулів, становить 100 балів. Для успішного

завершення курсу слід набрати не менше 60 балів. Середній бал успішності слухачів – понад 80 балів. З цього можна зробити висновок про ефективність навчання та високу якість викладання.

Загальна кількість отриманих сертифікатів – 503. Наступне проведення даного курсу заплановано на 12.09–12.10.2017 року.

Виходячи з відгуків учасників, які успішно закінчили дистанційний курс і отримали сертифікати Національної школи суддів України, вони мали змогу використати всі переваги дистанційного навчання, навчилися вирішувати етичні дилеми та визначати порушення основних принципів суддівської етики, вчилися уникати ситуацій, які можуть у майбутньому призвести до порушення Кодексу суддівської етики, мали можливість обговорювати актуальні питання з колегами на форумі.

Судді висловлювали подяку Національній школі суддів України за організацію курсу "Суддівська етика. Добросесність судді", зазначали, що проект для них виявився дуже цікавим; він містить стислі, але достатньо інформативні лекції, корисні рекомендації та поради, продумані тести, різноманітні завдання, які потребують творчого підходу.

“Як і багатьом моїм колегам, мені не вистачає спеціальних (не процесуальних) знань, що, власне, і спонукало мене долучитися до дистанційного навчання, організованого НШСУ”.

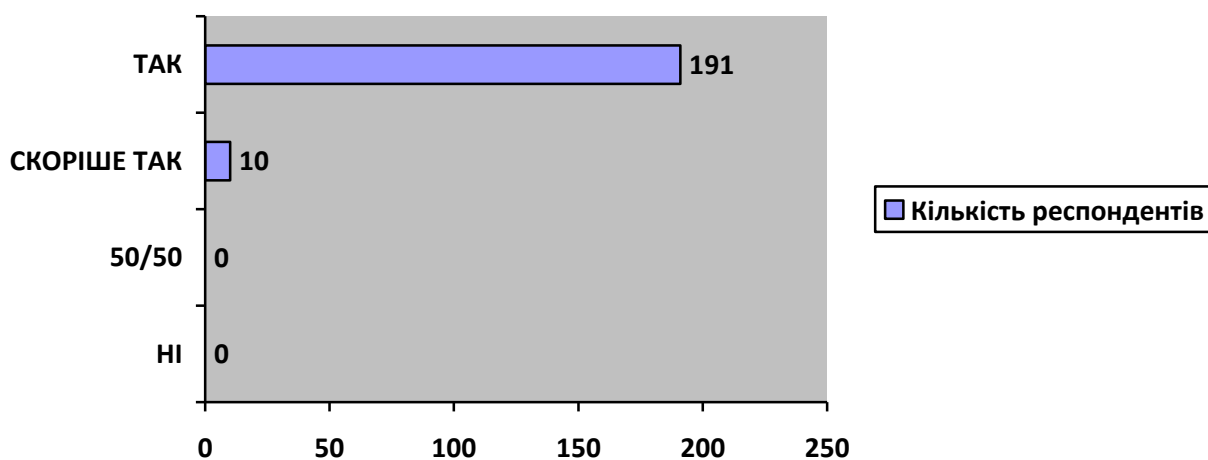
“Хочу подякувати викладачам курсу за змістовне наповнення кожного модуля; інформація цікава та легко сприймається. Цікавими були сформовані "життєві" ситуації, приклади поведінки, з якими ми можемо зустрічатись у житті, та наслідки такої поведінки з точки зору стороннього спостерігача. Удосконалення не має меж, однак, пройшовши курс, приємно вражений високим рівнем підготовки та відношенням викладачів до слухачів”.

“Взагалі складнощів із опрацюванням матеріалу у мене не виникало, змістовних зауважень немає. Взагалі пройти дане навчання колегам щиро раджу. Власне здивована була тим, що при ті й же темі (проходження курсу вдруге) виникають нові ідеї, нове бачення однієї і тієї ж ситуації чи проблеми. Етичну свідомість колег варто формувати практичним напрацюванням”.

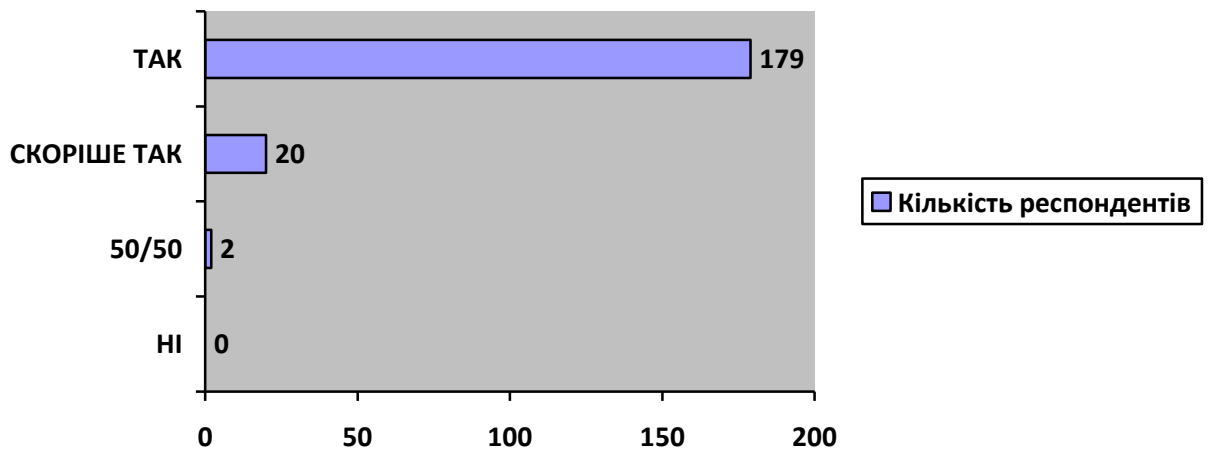
Варто зазначити, що курс “Суддівська етика. Доброчесність судді” є цікавим як для суддів, які призначені на посаду нещодавно, так і для суддів із значним досвідом. Із 50 суддів, які успішно пройшли навчання 13 лютого – 13 березня 2017 року, було 12 суддів із досвідом роботи до 1-го року, 9 суддів – до 5 років, 17 суддів – 5-10 років, 12 суддів – з досвідом роботи понад 10 років.

Аналізуючи анкети зворотного зв’язку 201 учасника курсів дистанційного навчання “Суддівська етика. Доброчесність судді” (2014-2017 р.р.), можна зробити висновки про надзвичайну актуальність дистанційного навчання як форми періодичного навчання для суддів. Для прикладу наведемо відповіді на деякі питання:

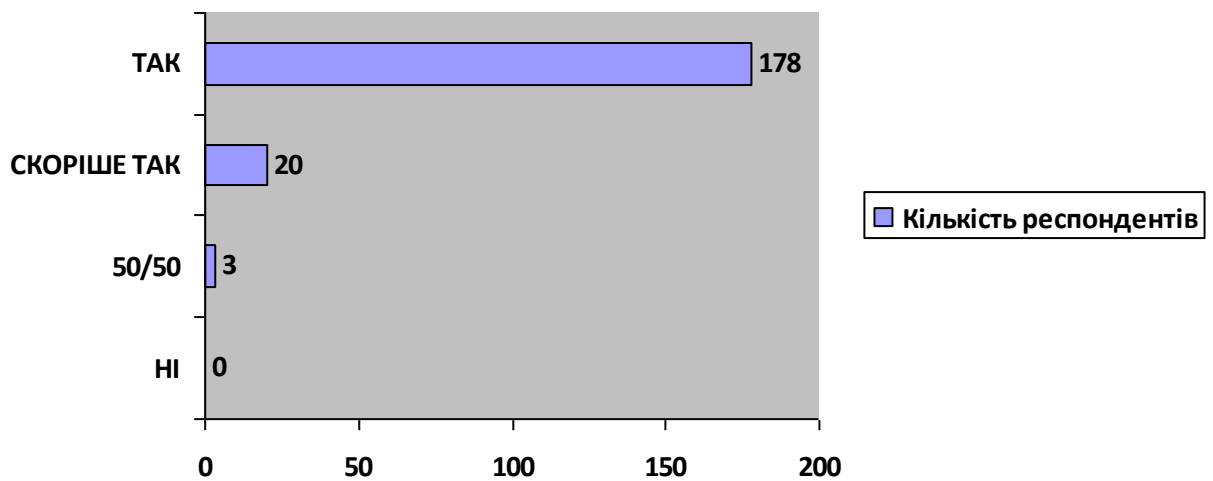
Чи задоволені Ви тим, що взяли участь у цьому курсі?

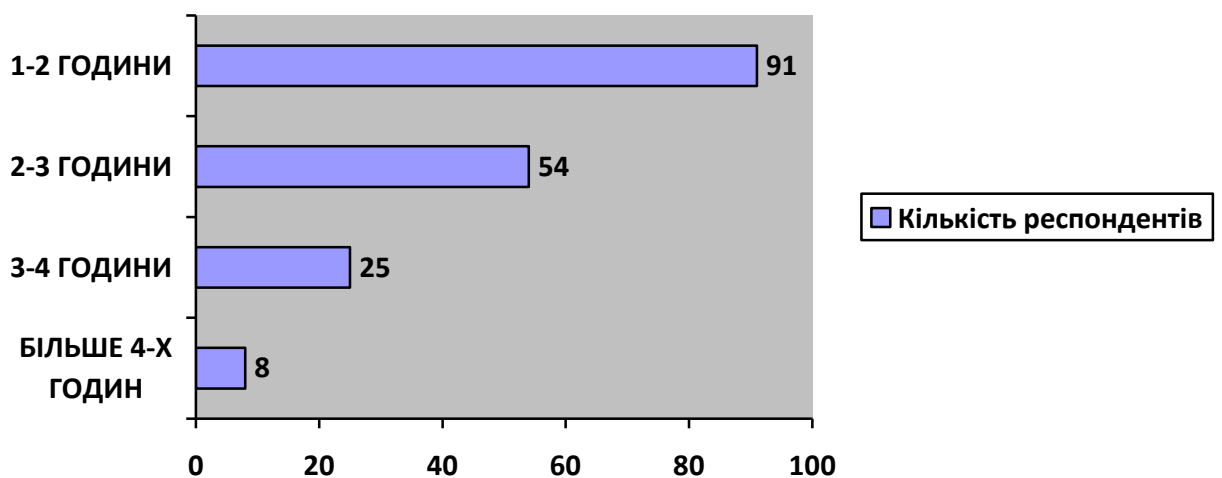
Чи принесли користь витрачений час і зусилля?

Чи маєте Ви бажання продовжити дистанційне навчання за іншою темою?

Скільки часу Ви присвячували навчанню на курсі?

Дистанційний курс для суддів “Управління залом судового засідання” був розроблений Національною школою суддів України спільно з українсько-канадським проектом “Освіта суддів – для економічного

розвитку”. До створення матеріалів курсу були залучені досвідчені судді: Валерія Бабко, суддя Деснянського районного суду міста Києва; Володимир Горбалінський та Віталій Кальник, судді Дніпропетровського окружного адміністративного суду; Андрій Малеев, суддя Апеляційного суду Івано-Франківської області; Микола Перекопський, суддя Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області; Інна Плахтій, суддя Луцького міськрайонного суду Волинської області; Галина Юровська, заступник начальника відділу підготовки викладачів (тренерів) НШСУ, суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у відставці; Ганна Шендрікова, суддя Буського районного суду Львівської області; Ганна Савченко, начальник відділу науково-методичного супроводження психологічної підготовки суддів НШСУ; Людмила Безусова-Попович, прес-секретар Апеляційного суду Івано-Франківської області; Вікторія Семенюк, провідний науковий співробітник відділу міжнародного співробітництва НШСУ.

Метою курсу **“Управління залом судового засідання”** є сприяння розвитку у судді впевненості при проведенні судового засідання та удосконалення навичок керування процесом розгляду справи, вміння демонструвати учасникам процесу об'єктивність, безсторонність та неупередженість у своїх діях, передбачених законодавством. Пройшовши даний курс, судді удосконалюють навички належної підготовки до судового засідання; ефективного спілкування зі сторонами та іншими учасниками процесу, а також особами, присутніми в залі судового засідання; запобігання та вирішення конфліктних ситуацій; взаємодії з іншими суддями при колегіальному розгляді справи; комунікації зі ЗМІ та громадськістю в залі судового засідання; проголошення судового рішення.

90% учасників курсу з впевненістю зазначили, що вони задоволені тим, що взяли участь у навчанні на курсі. Решта 10% обрали відповідь “скоріше так, ніж ні”.

Учасники звертали увагу на актуальність проблем, що пропонувались до вивчення.

“Кожен з нас протягом останнього календарного місяця працював наполегливо, з інтересом та натхненням в рамках курсу “Управління залом судового засідання”.

Створити новий курс - надзвичайно важко. Тема цього курсу дуже актуальна та потрібна всім суддям, адже проблематика курсу постає у повсякденній роботі суддів усіх юрисдикцій та усіх інстанцій.

Переконаний, що усі судді-слухачі вдячні усім тренерам та розробникам цього курсу! Кожен почерпнув щось нове, систематизував свої знання, пригадав переглянуте”.

Судді-учасники відмічали, що це був надзвичайно корисний курс, оскільки він надав можливість підвищити кваліфікацію, отримати відповіді на багато спірних питань в роботі, поспілкуватись із колегами та розробниками курсу.

Учасники підкреслювали вдало побудовану структуру курсу, починаючи з форуму "Знайомство" і оперативного інформування у "Форумі новин". Навчальні модулі складені логічно, а структура курсу сприяла ефективному досягненню навчальних цілей. У кожному модулі містились завдання, які використовувались на практиці. В результаті виконання завдань в учасників з'явилося чітке бачення шляхів вирішення можливих проблем у їх професійній діяльності.

Для 82% учасників дистанційний формат навчання був зручним, без відриву від роботи та місця проживання. Була забезпечена доступність у зручний час і з будь-якого місця, облаштованого ПК із доступом до мережі Інтернет, чи з мобільного пристрою.

“Ми дуже вдячні Вам за створення дистанційних курсів. Не всі можуть приїжджати на курси до своїх регіональних відділень НШСУ. Наприклад, ми, судді Луганської та Донецької областей, взагалі позбавлені можливості навчатися в нашому регіональному відділенні НШСУ. Дякуємо Харківському відділенню НШСУ за теплий прийом та можливість навчатися і підвищувати свій професійний рівень. Не кожен може поїхати до іншого міста на навчання. Саме такі дистанційні курси допомагають залишатися на належному рівні, не витрачаючи часу для відряджень. Дуже ВАМ ДЯКУЄМО!!!!”

Працювати можна було в зручний час, а те, що для кожного модуля були визначені 7 днів, 2 з яких вихідні, і що кінцевий термін виконання завдань був у понеділок до 24:00, давало можливість попрацювати учасникам також у вихідні, що для них було надзвичайно важливим.

91% учасників курсу скористались наданою гнучкістю проходження його модулів та можливістю працювати он-лайн, 24/7.

Учасникам в кожному модулі було запропоновано лекції у текстовому і відео- форматах, до яких вони могли повернутись (як в поточному, так і в попередній модулях) і щось перечитати чи переглянути в будь-який момент при виконанні завдань, а часу на виконання кожного завдання було достатньо. Можливість опрацювання матеріалів у режимі 24/7 та гнучкий

графік виконання завдань дозволив учасникам самостійно планувати процес навчання. Учасникам сподобалось викладення значної кількості матеріалу, який має прикладний характер, що дозволяє використати набуті знання в повсякденній діяльності судді. Також вони вказували на добре підібраний теоретичний матеріал, додаткові інформаційні джерела для самостійного опрацювання. Зокрема, було зазначено, що зручно та компактно підібрана нормативна база з вивчених питань.

Використання в якості завдань відеофайлів, у яких змодельовано проблемні питання по темі курсу, є однією із сильних сторін цього курсу.

Учасникам сподобалося, що деякі навчальні матеріали були подані у формі порівняльних таблиць. Але з іншого боку, вони відмітили нестандартність окремих завдань, які потребували творчого підходу та креативних рішень. Виконання практичних завдань дозволяло поглянути на типові ситуації в іншому ракурсі.

Для учасників курсу було важливим те, що оцінювання завдань відбувалося суддями-практиками (а не теоретиками), і відповіді оцінювалися вчасно. Викладачі завжди були доступні он-лайн, були толерантними, допомагали і спрямовували роботу учасників у потрібне русло для досягнення навчальної цілі по кожному завданню чи модулю. В цьому курсі сильною стороною також було активне спілкування в “нарадчій кімнаті” учасників з усієї України, де були сформульовані влучні та суттєві рекомендації тренерів-викладачів. Обмін досвідом та можливість ознайомитись із думками колег по групі з приводу певних видів завдань також були позитивно відзначені учасниками. Крім того, було зручно, що повідомлення форумів приходили на електронну пошту.

Максимальна кількість балів, які можна було отримати за успішне проходження усіх модулів, становить 100 балів. Для успішного завершення курсу слід набрати не менше 60 балів (60% від максимальної кількості балів).

Сертифікат Національної школи суддів України отримали 89 суддів. Середній бал за результатами курсу становить 85.

Після закінчення курсу відбулось засідання робочої групи розробників та викладачів з метою вдосконалення курсу з урахуванням зауважень та пропозицій учасників. Наразі на дистанційному курсі проходять навчання 105 суддів. Наступне проведення курсу заплановане на жовтень-листопад 2017 р.

Дистанційний навчальний курс для суддів **“Управління часом в суддівській діяльності”** розроблений Національною школою суддів України спільно з українсько-канадським проектом “Освіта суддів –для економічного

розвитку”. До створення матеріалів курсу були залучені досвідчені судді та науковці: суддя Донецького окружного адміністративного суду Олександр Зінченко, суддя Апеляційного суду Львівської області Наталія Курій, голова Малиновського районного суду м. Одеси Леонід Лічман, суддя Апеляційного суду Івано-Франківської області Андрій Малесєв, суддя Авдіївського міського суду Донецької області Олена Панченко, суддя Апеляційного суду Закарпатської області Ганна Фазикош, начальник відділу науково-методичного забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції та бібліотечно-видавничої діяльності НШСУ Оксана Шамрай, головний науковий співробітник цього ж відділу Олександр Кравчук. Апробація курсу відбудеться 10 – 26 квітня 2017р. (zareєстровано 77 суддів).

“Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини для суддів адміністративних судів”

Цей курс розроблений у межах проекту “Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя” Координатора проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади для суддів адміністративної юрисдикції та є результатом спільних напрацювань суддів адміністративних судів і експертів Проекту в сфері Конвенції та практики ЄСПЛ. Курс охоплює питання, які створюватимуть загальне уявлення щодо історії й передумов створення Конвенції та її мети, місця Конвенції в правовій системі України, принципів, якими керується Суд при тлумаченні Конвенції та розгляді справ. У курсі на практичних прикладах демонструватиметься обсяг та зміст певних вибраних прав, гарантованих Конвенцією, та протоколами до неї, які, на думку розробників (здебільшого суддів), є найактуальнішими для застосування національними судами. Курс складається з 9 занять загальною тривалістю 4 тижні.

Формат проведення даного курсу не передбачає участі викладачів. За результатами навчання сертифікати НШСУ отримали:

- 6 червня – 6 липня 2016 – 24.
- 15 липня – 6 серпня 2016 – 6.
- 1 – 22 березня 2017 – 30.
- **Загальна кількість – 60.**

“Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Досудове розслідування”

Метою даного курсу є здобуття практичних навичок суддями загальної юрисдикції щодо забезпечення прав, гарантованих Конвенцією на стадії досудового розслідування в кримінальних справах. Велика увага приділяється практичній спрямованості курсу, а також актуальності висвітлених у курсі питань. У курс включено найбільш важливі питання щодо застосування загальними судами під час розгляду кримінальних справ окремих положень Конвенції та Протоколів до неї, з огляду на що відповідно їй було побудовано зміст курсу. Курс складається з 7 занять, загальною тривалістю 4 тижні (по 2 заняття на тиждень).

Сертифікат НШСУ отримали:

- 25 жовтня – 25 листопада 2016 року 22 судді.
- 1 – 22 березня 2017 року – 41.
- **Загальна кількість – 63.**

“Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. Судовий розгляд” впроваджений Національною школою суддів України у співпраці з Координатором проектів ОБСЄ в Україні, Верховним Судом України та Вищим адміністративним судом України за фінансової підтримки Уряду Канади.

За результатами проведених двох наборів вказаного дистанційного курсу сертифікати НШСУ отримали **72 судді**.

Дистанційний курс **“Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в цивільному судочинстві”** розроблений у межах проекту «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» Координатора проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Уряду Канади. Його метою є здобуття практичних навичок суддями загальної юрисдикції щодо забезпечення прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (Конвенція) на стадії судового розгляду у цивільних справах. Зокрема, приділяється найбільша увага практичній спрямованості курсу, а також актуальності висвітлених у курсі питань. Даний курс є результатом спільних напрацювань суддів, які застосовують у своїй професійній діяльності практику Європейського суду з прав людини, а також інших експертів у сфері захисту прав людини. У курс включено найбільш важливі для загальних суддів питання у цивільних справах з огляду на окремі положення Конвенції та Протоколів до неї, відповідно до чого й було побудовано зміст курсу. Курс складається з 8

занять загальною тривалістю 4 тижні. 06 – 31 березня 2017 року пройшла апробація курсу для **30 учасників**.

Таким чином, з вересня 2014 року по квітень 2017 року Національною школою суддів України видано 803 сертифікати за успішне проходження навчання на дистанційних курсах для суддів.

З метою підвищення ефективності та популяризації проведення дистанційного навчання суддів у НШСУ як форми періодичного навчання планується:

1. Провести опитування серед суддів усіх юрисдикцій для визначення актуальних тематик дистанційних курсів, цільової аудиторії та потреб у дистанційному навчанні.
2. Розробникам навчальних курсів, що впроваджені в підготовку суддів, розглянути доцільність розробки таких курсів за дистанційною формою навчання з метою більш поглибленого засвоєння матеріалу.
3. Здійснювати постійне оновлення матеріалів впроваджених дистанційних курсів.
4. Запровадити єдиний форум на платформі для спілкування учасників дистанційного навчання.
5. Розширювати тематику та залучати більше суддів до розроблення дистанційних курсів. Проводити методологічні семінари (тренінги) з метою формування у суддів навичок викладання дистанційних курсів.